

<p>Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»</p>	СИЛАБУС навчальної дисципліни ОСНОВИ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
	Галузь знань: 27 Транспорт Спеціальність: 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) Освітньо-професійної програма: Транспортні технології (на автомобільному транспорті) Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський)
	Дні занять та консультацій: згідно з розкладом Рік навчання: 3-й Семестр: VI-й Кількість кредитів: 3
	Викладач: Олександр ДЕЙНЕКО, викладач II категорії Електронна пошта: deyneko.alex62@gmail.com

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії фізичного виховання та захисту України

Протокол від “_____” _____ 2022 року № _____

Голова циклової комісії _____ (Микола ЖУКОВСЬКИЙ)
 (підпис) (ПІБ)

“_____” _____ 20__ року

Голова робочої групи
 (гарант освітньої програми)

_____ (підпис) _____ (ПІБ)

“_____” _____ 20__ року

Опис дисципліни

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів освіти фундаментальні знання про поняття митної справи та митної політики, систему митних органів, види тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, форми митного контролю, порядок декларування та переміщення через митний кордон товарів та транспортних засобів, відповідальність за порушення митних правил.

Завдання навчальної дисципліни допомога слухачам поглибити свої знання з найбільш важливих теоретичних положень курсу, краще засвоїти якісні зміни та оновлення, що відбуваються на сучасному етапі; прищепити слухачам комплекс практичних знань і навичок, необхідних для формування в них високої професійної майстерності; глибше вивчити останні зміни та доповнення, внесені в чинне митне законодавство, виробити у студентів вміння правильно застосовувати його норми до конкретних правових ситуацій.

Предметом навчальної дисципліни вивчення складного комплексу теоретичних положень, широке коло нормативного матеріалу щодо регламентації поняття митної справи та митної політики і системи митних органів.

Пререквізити: передумовою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння базових є засвоєння базових знань з дисциплін: «Вступ до фаху», «Транспортна географія», «Загальний курс транспорту», «Вантажні перевезення».

Постреквізити: Транспортні технології», «Взаємодія видів транспорту», «Організація і технологія вантажо-розвантажувальних робіт», «Організація перевезень небезпечних вантажів на транспорті».

Методи навчання: комунікативні (бесіди, доповіді, діалоги), інтерактивні (моделювання ситуацій), проектні (тренувальні вправи, пошукові завдання), граматика-переклад (аналіз граматичних правил при перекладі текстів).

Форми та методи оцінювання: усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, екзамен.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Перелік сформованих компетентностей і результатів навчання та сутність сформованих компетентностей і результатів навчання :

	Фахові компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-5 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК-9 Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК-10 Здатність працювати автономно та в команді. ЗК-12 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Спеціальні компетентності (СК)	СК-1. Здатність аналізувати та прогнозувати параметри і показники функціонування транспортних систем та технологій з урахуванням впливу зовнішнього середовища СК-3 Здатність організовувати та управляти перевезенням вантажів (за видами транспорту). СК-11 Здатність оцінювати та забезпечувати безпеку транспортної діяльності.
	Зміст результату навчання
Зміст результату навчання (РН)	РН-22. Організовувати міжнародні перевезення. Застосовувати методи оформлення митної документації. Використання методів митного контролю.

В результаті вивчення даної дисципліни на основі даної програми студент повинен знати:

- Правові норми, які регулюють порядок переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

- Аналізувати особливості переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України громадянами та підприємствами.

- Поняття та види митних режимів в Україні.

- Поняття та зміст інституту митні платежі та порядок справляння податків при переміщенні товарів через митний кордон.

- Види та форми митних декларацій, які використовуються при переміщенні товарів через митний кордон.

- Особливості та порядок застосування відповідальності за порушення митних правил.

вміти:

- Аналізувати специфіку правових відносин, які виникають у зв'язку із переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

- Практично застосовувати норми митного права на практиці.

- Правильно визначати вид митного режиму відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон.

- Складати документи в рамках виконання митних формальностей, а також при оскарженні рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб контролюючих органів.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Лекції (ЛК): 37 година

Практичні заняття (ПР): 14 годин

Самостійна робота (СР): 69 годин

Всього-120 годин

3 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
IV курс, VII семестр			
1	Тема 1. Науково-теоретичні і правові основи митної справи в Україні	Історія митної справи і законодавства про неї. Основні етапи становлення і розвитку митно-правових відносин і інститутів в дореволюційний період, радянський період і на сучасному етапі державотворення. Становлення єдиної системи митних органів України. Поняття, зміст митної справи. Характер і специфіка та принципи митної політики і митного законодавства. Особливості, їх співвідношення на сучасному етапі розвитку України. Цілі і методи здійснення митної політики. Основні напрямки митної політики України.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
2	Тема 2. Митне право – галузь права, науки, і навчальна дисципліна	Поняття і предмет митного права. Співвідношення митного права з іншими галузями українського права - конституційним, адміністративним, фінансовим, трудовим, цивільним, кримінальним і іншими галузями права. Митно-правові норми. Поняття, структура і види митних норм. Дія норм митного права в часі, в просторі і по колу осіб. Поняття митних правовідносин. Специфіка регулювання митно-правовими нормами різних видів відносин. Характерні особливості митних правовідносин. Склад митного правовідношення: суб'єкт, об'єкт, зміст. Підстави виникнення, зміни і припинення митних правовідносин.	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
3	Тема 3. Митні органи України	Поняття і правовий статус митних органів. Компетенція митних органів і форми її реалізації. Основні функції	Презентації, індивідуальні та групові завдання,

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
		митних органів. Єдина система митних органів: коротка характеристика, ознаки єдності, принципи побудови взаємовідносин. Оперативно-розшукова діяльність митних органів України. Взаємовідносини митних органів з іншими органами і особами. Міжнародне співробітництво митних органів України.	онлайн-тестування, опитування
4	Тема 4. Державна митна служба України	Державна митна служба України, її основні завдання, функції і права. Організаційна структура Державної митної служби України. Регіональні митниці і інші ланки системи митних органів України. Правовий статус регіональних митниць (РМУ), їх основні завдання, функції і права. Організаційна структура регіональних митниць. Правовий статус митниці і митного посту, їх основні завдання, функції і права. Організаційна структура митниці і митного посту. Спеціалізовані митні органи. Митна варта. Посадові особи митних органів України. Правовий захист працівників митних органів України. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів і зброї, посадовими особами митних органів України.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
5	Тема 5. Відповідальність за порушення в сфері митної служби	Поняття, особливості, види і принципи юридичної відповідальності за митні правопорушення. Контрабанда і інші злочини в сфері митної справи. Коротка характеристика злочинів в сфері митної справи.	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
6	Тема 6. Порушення митних правил і відповідальність за ці порушення	Поняття і склад порушень митних правил. Загальні принципи притягнення до відповідальності за порушення митних правил. Види стягнень за порушення митних правил і деякі особливості їх накладення. Види порушень митних правил та їх класифікація.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
7	Тема 7. Адміністративні правопорушення, які посягають на нормальну діяльність митних органів	Поняття нормальної діяльності митних органів. Характеристика адміністративних правопорушень, які на неї посягають.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
8	Тема 8. Відповідальність контролюючих органів і їх посадових осіб	Відповідальність контролюючих органів. Відповідальність посадових осіб та інших працівників контролюючих органів.	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
9	Тема 9. Основні принципи і особливості переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон	Основні принципи переміщення через митний кордон та їх коротка характеристика. Особливості переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів та умови їх застосування.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
10	Тема 10. Митні режими	Поняття і сутність митногорежиму. Види митних режимів, характеристика митних режимів. Митні режими випуску для вільного обігу, реімпорту, експорту, реекспорту, тимчасового ввезення (вивезення). Режими вільної митної зони і митного складу. Митні режими митного ліцензійного складу і магазину безмитної торгівлі. Митні режими переробки: переробка на митній території, переробка поза митною територією. Митні режими знищення товарів і відмова від товарів на користь держави. Митний режим транзиту товарів. Вибір і зміна митного режиму.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
11	Тема 11. Митне оформлення	Митне оформлення: поняття, цілі, види. Місце і час зміни оформлення. Попередні операції. Попереднє рішення. Тимчасове зберігання. Взяття проб та зразків. Основне митне оформлення (декларування): поняття, функції, форми і необхідна документація. Особа, уповноважена на декларування. Декларант, його права і обов'язки, інші учасники митного оформлення	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
12	Тема 12. Процедури митного оформлення	Декларування товарів і транспортних засобів. Форми декларування. Вантажна митна декларація (ВМД). Обов'язки і права декларанта. Документи і додаткові відомості, які необхідні для митного оформлення. Прийняття декларації. Зміна, доповнення і вилучення митної декларації. Тимчасова або неповна декларація.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
13	Тема 13. Митний контроль	Поняття, форми, види і правова регламентація митного контролю. Мета митного контролю. Зони митного контролю. Здійснення митного контролю. Особливі процедури митного контролю. Технічні засоби митного контролю. Митна експертиза. Валютний контроль і компетенція контролюючих органів по його здійсненню. Типова схема організації митного контролю Товарів і транспортних засобів. Документи і	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
		<p>відомості, які необхідні для митного контролю. Вимоги до документів для митного контролю транспортних засобів. Період перебування товарів та інших предметів під митним контролем. Залучення спеціалістів та експертів для здійснення митного контролю. Огляд та перегляд транспортних засобів, товарів та інших предметів. Огляд та перегляд речей.</p>	
14	Тема 14. Переміщення товарів через митний кордон України фізичними особами	<p>Переміщення товарів фізичними особами. Переміщення транспортних засобів фізичними особами. Переміщення фізичними особами іноземної валюти і національної валюти. Митний контроль товарів, які переміщуються іноземними громадянами, які користуються митними пільгами.</p>	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн -тестування, опитування
15	Тема 15. Особливості митного контролю при перевезенні на різних видах транспорту	<p>Митний контроль на водному транспорті. Організація митного контролю за міжнародними авіаперевезеннями. Митний контроль за автомобільними перевезеннями. Митний контроль на залізничному транспорті. Переміщення міжнародних поштових відправлень через митний кордон України.</p>	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
16	Тема 16. Митно-тарифне регулювання і стягнення митних платежів	<p>Митно-тарифне регулювання. Мито. Види мита. Поняття, цілі і елементи митного товару. Митно-тарифна рада України. Митна вартість товару і методи її визначення. Методи визначення митної вартості товару, що ввозяться (імпортуються) в Україну та порядок їх застосування. Єдиний митний тариф. Митна вартість товарів, що вивозяться (експортуються) з України. Тарифні пільги: Поняття, класифікація і загальний порядок сплати митних платежів. Заходи нетарифного регулювання зовнішньоторгівельної діяльності і особливості їх застосування, Мито. Податок на добавлену вартість (ПДВ). Акциз. Митні збори за митне оформлення. Платники митних платежів. Авансові платежі. Валюта митного платежу. Сплата митних платежів. Строки сплати митних платежів. Забезпечення сплати митних платежів. Стягнення митних платежів і пені за прострочку їх сплати. Порядок повернення сум сплачених чи стягнених.</p>	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
	Тема 17.	<p>Поняття і види митних пільг. Пільги по митному оформленню і митному</p>	Презентації, індивідуальні та групові завдання,

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
17	Митні пільги та преференції.	контролю. Митні пільги, що надаються представництвам іноземних держав, міжнародних організацій, представництвам іноземних фірм та офіційним особам на території України, а також дипломатичним представництвам України, що знаходяться за кордоном.	онлайн-тестування, опитування
18	Тема 18. Митна статистика	Митна статистика як складова основ митної справи. Предмет і методи митної статистики. Об'єкти вивчення митної статистики. Митна статистика зовнішньої торгівлі: поняття, цілі і загальна характеристика. Спеціальна митна статистика. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності і функції контролюючих органів по їх веденню.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
19	Тема 19. Загальні умови провадження у справах про порушення митних правил. Види порушень митних правил і відповідальності за такі порушення.	Порядок провадження у справах про порушення митних правил Підстави для заведення справи про порушення митних правил. Обставини, які виключають провадження у справах про порушення митних правил. Загальні умови провадження у справах про порушення митних правил: строки провадження, мова, місце ведення провадження, об'єднання і виділення справ. Особи, які беруть участь в провадженні у справах про порушення митних правил і її розгляді таких справ, їх права та обов'язки.	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
20	Тема 20. Участь України в міжнародно-правовому співробітництві у сфері митної справи	Міжнародно-правове співробітництво в сфері митної справи в рамках СНД. Митне регулювання в рамках Союзу незалежних держав і участь України в його процесах. Участь України в міжнародно-правовому співробітництві з країнами далекого зарубіжжя з питань митної справи. Міжнародні організацій багатосторонні угоди в сфері митної справи.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
			Екзамен

Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Жорин Ф. Л. Правові основи митної справи в Україні (конспект курсу лекцій з програмних тем). Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2001.
2. Основи митної справи в Україні: навч. посіб. за ред. М.М. Каленського, П.В. Пашка. Київ: "Знання, 2003.
3. Основи митної справи в Україні: Навч. посіб. за ред. П.В. Пашка. Київ Знання, 2004.
4. Соловков Ю. Українська митниця сьогодні. УК, 13 січня 2019.

5. Терещенко С. Основи митного законодавства України: Питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для студентів вищ. та серед, спец. навч. закл. Київ: АТ «Август», 2001.406 с.
6. Шевчук В.П.Тазаненко М.Г. Історія української державності:курс лекцій. Навч. посібник К., Либідь 1999,480с.
7. Шишка Р. Б., Сергієнко В. В. Митне право України: Навч. посібник. Харків: Еспада, 2002. 290 с.

Допоміжні:

1. Митний кодекс України: науково-практичний коментар. Київ, 2008.757 с.
2. Митне право в Україні: Навч. посібник. Вид. 3-є доповн. і переробл. Харків: Еспада. 2004. 352с.
3. Митна справа і зовнішньо-економічна діяльність: Збірник нормативних актів Київ, 2004.
4. Коментар до Митного кодексу України. За ред. П.В. Пашка, М.М. Каленського. Київ: Юстініан, 2004. 721 с.

Навчально-методичне забезпечення

1. Дейнеко О.Є.Конспект лекцій «Основи митного права», 2021.

5 ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається із дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного

відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

6 ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Максимальна кількість балів протягом семестру становить 100. Семестровий контроль за дисципліну проводиться у формі семестрового екзамену.

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ЄКТС			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ЄКТС	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотирибальною шкалою
90 – 100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.	зараховано	відмінно
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює		

		причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		задовільно
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.		
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання екзамену: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Екзамен (Е)	Підсумкова оцінка
Модуль 1. Змістовий модуль 1							
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
16	17	17	17	17	16		
Всього за модуль 1: M1=100 балів							
Модуль 2. Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
14	15	15	12	15	14	15	
Всього за модуль 2: M2=100 балів							
Модуль 3. Змістовий модуль 3							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ККР	
14	13	13	13	13	14	20	
Всього за модуль 3: M3=100 балів							
Загальний модуль – середнє арифметичне M1, M2, M3						100	100

Підсумкова оцінка за дисципліну оцінюється як середнє арифметична від суми кількості балів, отриманих здобувачем вищої освіти за загальний модуль (M1, M2, M3) та екзамен.